

LOCUL CĂRȚII ȘI AL LECTURII ÎN AGENDA UNUI DECIDENT

Nicolae DANDIȘ

*„Greșelile politicianului sunt crime,
căci în urma lor suferă milioane de oameni nevinovați,
se împiedică dezvoltarea unei țări întregi și se împiedică,
pentru zeci de ani înainte, viitorul ei.”*
(Mihai Eminescu)

Rezumat:

În articol se subliniază importanța lecturii pentru decidenți și lideri, arătând că aceștia au responsabilitatea de a lua hotărâri care pot influența viața comunităților sau chiar a unui popor întreg. Într-o lume plină de schimbări, lectura le oferă cunoștințe, cultură generală și claritate în gândire, reducând riscul unor decizii greșite cu efecte grave asupra comunității. Cartea rămâne cea mai importantă sursă de cultivare intelectuală, având beneficii nu doar profesionale, ci și asupra sănătății cognitive și emoționale. Cu cât un decident are un bagaj mai bogat de cultură generală și cunoștințe de specialitate cu atât este mai probabil să adopte soluții optime și responsabile. Ideile lui Cicero, amintite în text, întăresc această viziune: cultivarea minții este la fel de vitală ca hrana pentru trup, iar o bibliotecă și o grădina reprezintă simboluri ale împlinirii depline. Lectura este o condiție fundamentală pentru un leadership responsabil, sănătos și echilibrat.

Cuvinte-cheie:

Lectură, cunoștințe, cultură generală, sănătate cognitivă, cultivare a minții, leadership responsabil, dezvoltare personală, echilibru profesional.

Abstract:

This article emphasizes the importance of reading for decision-makers and leaders, showing that they have responsibility to make decisions to influence the lives of communities or even the entire nation. In a changing world, reading provides them with knowledge, general culture and clarity of thought, reducing risk of making wrong decisions with serious effects on community. Books remain the most important source of intellectual cultivation, bringing professional benefits, influencing on cognitive and emotional health. The richer is a decision-maker's background in general culture and specialized knowledge, the more likely he/she will adopt optimal and responsible solutions.

Cicero's ideas, mentioned in the text, reinforce this vision: cultivating the mind is as vital as food for the body, and a library and a garden are symbols of complete fulfillment. Reading is a fundamental condition for responsible, healthy and balanced leadership.

Keywords:

Reading, knowledge, general culture, cognitive health, cultivating the mind, responsible leadership, personal development, professional balance.

Cu certitudine, abordarea temelor majore care țin de starea intelectuală a societății trebuie să fie priorități pentru stat, instituțiile educaționale și culturale, societatea civilă, dar și pentru fiecare cetățean care dorește să trăiască într-o lume mai sigură și mai sănătoasă. Sănătatea spirituală, intelectuală și fizică a unei comunități este indicatorul care arată dacă fiecare piesă din acest mecanism și-a înțeles cu adevărat locul și rolul în sistemul construcției social-economice și politice. Fără prea mari incursiuni în istorie, vom vedea că în statele europene și nu numai, unde nivelul educațional este mai înalt (printr-o serie de indicatori)², se constată o situație economică și politică mai bună. La fel de relevante sunt și evaluările

² Lectura este unul dintre cei 16 indicatori de calitate, elaborați de un grup de experți din partea ministerelor educației la nivelul UE, fiind incluși în cadrul unui raport privind calitatea educației școlare, prezentat în mai 2000.

PISA³, unde lectura este unul din cele trei domenii evaluate. Iar aceste realități se reflectă asupra indicelui de emigrare, încrederii în instituții, gradului de „fericire” al cetățenilor etc.

De ce citesc sau trebuie să citească decidenții?

Ma întâi, trebuie să subliniem această relație dintre decidenți, lideri, oameni de stat și lectură. Fără a intra prea mult în definiții, vom spune doar că adevărații lideri în istorie au fost cei care au avut o viziune, un crez și, chiar dacă unii au avut sau nu funcții de conducere prin care să ia decizii administrative sau politice, au decis sub diverse aspecte viața multor oameni. Decidentul trebuie să ia decizii, iar acestea pot fi în diferite domenii. Nimeni nu le cunoaște pe toate, mai ales în lumina multiplelor schimbări și provocări ale progresului tehnico-științific. Orice problemă sau situație care necesită anumite decizii poate avea diferite tipuri de soluții, ținând cont de mai mulți factori. De aceea, decidenții trebuie mereu să fie conectați la informații, să-și completeze constant bagajul de cunoștințe și de cultură generală. Cu cât mai multe cunoștințe va avea decidentul, specifice sau generale, cu atât va fi mai mare probabilitatea că acesta va lua decizia optimă sau cea mai oportună în contextul dat. Luarea unor decizii nedocumentate poate genera, așa cum spunea marele poet Mihai Eminescu, adevărate crime pentru o comunitate sau un întreg popor. Din păcate, lumea deseori ignoră sau nu măsoară prețul multor decizii, mai ales al celor care puteau fi evitate, dacă era un simț al responsabilității mai mare la decidenți. Pe lângă toate sursele actuale de informare, cu siguranță, *cartea* rămâne a fi cel mai important instrument de cultivare a omului intelectual. Pe lângă aspectele tehnice și procesele decizionale administrative sau

³ PISA – Programul pentru Evaluarea Internațională a Elevilor (*Programme for International Student Assessment*) este cea mai amplă evaluare educațională la nivel internațional. Analiză comparativă organizată de Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) măsoară competențele de bază ale elevilor de 15 ani în trei domenii principale: lectură, matematică și științe. A se vedea rezultatele internaționale pe 2022: https://www.oecd.org/en/publications/pisa-2022-results-volume-v_c2e44201-en.html Rezultatele Republicii Moldova în cadrul Programului PISA 2022: https://ance.gov.md/sites/default/files/raport_pisa_2022_1.pdf

birocratice, există aspectul uman, de sănătate fizică și intelectuală a persoanei.

Investiția permanentă în pregătirea și cultivarea noastră intelectuală, cognitivă nu este doar o chestiune de modă sau de reputație, ci devine, în primul rând, o necesitate de sănătate, de stare psihologică, emoțională și stare de bine din punct de vedere fizic. Sunt foarte multe studii în acest sens, doar vom menționa aici concluziile unuia dintre cei mai cunoscuți academicieni neurochirurghi români, Leon Dănăilă, care, în lucrarea sa *Secretul longevității creierului*, bazându-se pe mai multe cercetări aprofundate în domeniu, afirma că lectura, în special, a cărților de ficțiune ne captivează ca acțiune, îmbunătățește conectivitatea în creier⁴. Această dezvoltare cognitivă, evident, are impact asupra vocabularului nostru, iar îmbogățirea vocabularului activează capacitatea de procesare a memoriei⁵. „Atât activitatea fizică, cât și cea intelectuală au o influență pozitivă asupra tulburărilor neurodegenerative și a deteriorării cognitive. Bazele celulare ale acestor efecte se reflectă în creier la nivel subcelular, biochimic și molecular”⁶, menționează academicianul. „Cultivarea minții e la fel de importantă ca mâncarea pentru trup”, spunea filosoful, dar și politicianul roman Marcus Tullius Cicero, care vedea indispensabile sănătatea fizică și cea intelectuală. Tot în aceeași ordine de idei, acesta spunea: „Dacă ai o bibliotecă și o grădină înseamnă că ai tot ce-ți trebuie”.

Despre rolul lecturii pentru mintea noastră, s-a exprimat frumos, ca îndemn, marele poet Mihai Eminescu: „Citește! Numai citind mereu, mintea ta va deveni un laborator nesfârșit de idei și imaginații”. Deși fiecare poate avea diferite motivații pentru ce citește, este important ca aceste cunoștințe acumulate să ne ajute pe noi, dar și pe alții să fim mai sănătoși, mai umani și empatici, mai eficienți și mai perseverenți în urmărirea lucrurilor frumoase.

⁴ DĂNĂILĂ, Leon. *Secretul longevității creierului*. București: Bookzone, 2023, p. 54. ISBN 978-630-305-171-0.

⁵ Dănăilă, ref. 3, p. 55.

⁶ Dănăilă ref. 3, p. 98.

se și trăirea valorilor general-umane. Nu credem că e bine să citim doar pentru a ne satisface intelectul⁷, căci, dacă nu vom pune aceste cunoștințe la lucru, nu are nicio relevanță faptul că vom ști doar multe și vom „pleca de pe lumea asta cu mintea plină”⁸.

Statutul de decident, mai ales al persoanelor care dețin funcții electivă și al liderilor politici, care pretind a avea votul cetățenilor, solicită pregătirea intelectuală necesară exercitării funcției, dar și formarea de ansamblu, dacă au pretenția de reprezentativitate și înțelegere profundă a rolului și a responsabilității pe care o au, fie la nivel de instituție, de comunitate sau stat. De aceea, considerăm că lectura și cartea pentru un decident important trebuie să fie pe agenda zilnică, indiferent de complexitatea agendei: se pot găsi măcar câteva minute pentru cultivarea personalității. Identificăm în istorie multe personalități politice care au afirmat, dar cel mai important, au practicat și au iubit lectura: „Cartea ți-a dat o lumină care pe zi ce merge îți gonește întunericul din suflet și te ajută a te face mai tare în toate privințele.” (Nicolae Iorga); „Nu toți cei care citesc devin lideri. Însă toți liderii citesc.” (Harry S. Truman); „Dacă vrei să fii un lider, trebuie să citești.” (Barack Obama); „Pasiunea pentru lectură, la fel ca și pasiunea pentru o anumită țară, poate fi cel mai bun ambasador al păcii și al înțelegerii.” (John F. Kennedy); „Nimic nu-l face pe om mai reverențios decât reușește să-l facă o bibliotecă.” (Winston Churchill); „Eu nu pot trăi fără cărți.” (Thomas Jefferson) ș.a.

Din păcate, tot mai puțini mari intelectuali decid a fi implicați și politic. Motive sunt diverse, dar asta nu înseamnă că societatea nu are sau nu trebuie să aibă mari pretenții de la cei care vor să fie lideri, oameni care să decidă viitorul unei comunități sau stat. Dimpotrivă, exigențele trebuie să crească, pentru că nu poți cere unei țări să implementeze anumite obiective naționale și politici publice, să fie educată, cultă etc., dacă nu poți oferi și exemplul personal. Biblia conține suficiente texte foarte relevante în toate timpurile care

⁷ FURTUNĂ, Dorian. Dialogul unui filosof cu o cioară, Chișinău-București: Bestseller, 2024, p. 67. ISBN 978-9975-3233-5-2

⁸ FURTUNĂ, ref. 6, p. 264.

se referă atât la necesitatea ca decidenții să fie oameni de valoare și integri, cât și la cazurile când acest lucru nu se întâmplă: „Atunci când se ridică sus oamenii de nimic, nelegiuirii mișună pretutindeni” (*Psalmul 11*). Un alt text biblic spune: „Dar tu alege din tot poporul oameni destoinici, temători de Dumnezeu, oameni de încredere, vrăjmași ai mitei, și pune-i peste popor drept căpetenii peste o mie, căpetenii peste o sută, căpetenii peste cincizeci și căpetenii peste zece!” (*Exodul 18:21*).

Confucius le spunea ucenicilor săi că pentru armonia socială este importantă educația, ei trebuie să învețe să fie culți și ca cei mai pricepuți să iasă în față la guvernare. Mulți din studenții lui au ajuns astfel să ocupe importante funcții în stat.

Găsim mai multe materiale în presă despre evidențierea rolului pe care îl are lectura în viața decidenților și a persoanelor care pretind la funcții eligibile în conducerea statului la orice alt nivel. „La vremuri noi, moravuri vechi, însă aceeași politică. Printre atacuri de la tribune și discursuri televizate unii aleși își mai fac timp și pentru lectură. De voie, de nevoie, politicienii citesc de toate. De la fermecătoare povești pentru copii până la încâlcite opere filozofice”⁹. Un grup de inițiativă din România a chestionat mai mulți candidați la alegerile parlamentare din România din 2020, întrebându-i titlul ultimei cărți citite. Respectiv după 431 de răspunsuri, rezultă că 80%, respectiv 345 de candidați, au putut să reproducă titlul și autorul ultimei cărți citite. Astfel, în opinia autorilor: „Oamenii care mai pun din când în când mâna pe carte se vindecă de idei fixe, învață mereu ceva nou, nu se tem de dialog deschis, de «altfel» și de ideile noi. Nu știm cum e pentru voi, dar nouă ne-ar plăcea să ne reprezinte doar asemenea oameni în politică”¹⁰. „Tragicomedia alegerilor readuce la putere tot mai puține personalități și tot mai multe *personulități*. Iar când politicianul se știe impotent intelectual sau incapabil de acți-

⁹ *Lecturi de politicieni*. Disponibil: <https://a1.ro/video/antena-1/observator/lecturi-de-politicieni-id681667.html> [accesat 2025-06-20].

¹⁰ TOKACS, Realdo. *Votează un politician care citește – obiceiuri de lectură ale candidaților la Parlament*. Disponibil: <https://rasfoiala.com/2020/12/06/voteaza-un-politician-care-citeste-obiceiuri-de-lectura-ale-candidatilor-la-parlament/> [accesat 2025-06-20].

uni eficiente, arma cea mai la îndemână este patriotismul sforăitor, stropit cu lacrimi, mușchii și sprîț. Mai ales că e atât de ușor să le treci celor mulți și neinformați ideea că țara e sub asediu și împresurată de dușmani”¹¹, menționează scriitorul Radu Paraschivescu. Iar Cristina Bazavan afirmă: „Eu nu am să votez pe cineva care nu a citit măcar 2-3 cărți anul trecut. Pur și simplu, nu ar trebui. Dacă el/ea nu citește nimic, nu are cum să fie preocupat de educația altora, nu are cum să ne ajute să fim noi mai buni și să ne fie mai bine... obiceiul cititului spune foarte multe despre caracterul și educația unei persoane”¹².

Atunci când vorbim despre decidenți, lideri, și lectură, aceasta presupune deja că aceste persoane își au format un profil intelectual și au experiență în lectură, obiective în ce direcții vor să-și îmbogățească cunoștințele etc. De aceea, probabil, are dreptate Alexandru Drăgan când afirmă că „cititorul tânăr citește cu și din curiozitate, adultul cultivat vine la o carte cu tehnica culturii”¹³. Evident, această tehnică nu se formează peste noapte, depinde de mai mulți factori care pot stimula sau inhiba dorința sau apetitul de lectură. Unii citesc pentru a căuta ceva necesar sau interesant, alții că le-a fost recomandată cartea sau „o formă de a pierde timpul”. În multe cazuri, trebuie să recunoaștem că lecturăm pentru a ne deconecta de la cotidian. W. Somerset Maugham spunea în lucrarea sa *Cărțile și Tu*: „A căpăta obiceiul de a citi înseamnă a-ți crea un refugiu personal față de toate nenorocirile lumii”¹⁴. Pentru că ai nevoie de liniște ca să citești, pentru a practica, așa cum o numește Alexandru Drăgan, această „ocupație mută”¹⁵, deși sunt tot mai multe cărți

¹¹ PARASCHIVESCU, Radu. *Cum gândesc politicienii* (Cum? Gândesc politicienii?). Catalog de perle. București: Humanitas, 2016. 230 p. ISBN 978-973-50-5304-8.

¹² BAZAVAN, Cristina. *CE CITESC politicienii români?* Disponibil: <https://bazavan.ro/2024/03/ce-citesc-politicienii/> [accesat 2025-06-15].

¹³ DRĂGAN, Alexandru. *O teză de doctorat la Dumnezeu*, exerciții de gândire. București: Humanitas, 2016, p. 256. ISBN 978-973-50-5485-4.

¹⁴ *Books and You Quotes*. Disponibil: <https://www.goodreads.com/work/quotes/289126-books-and-you> [accesat 2025-06-17].

¹⁵ DRĂGAN, ref.12, p. 161.

de tot felul, „nu mai sunt cărți care să răsucescă lumea”¹⁶

Vom menționa și alte mesaje importante despre *lectură* și *liderism*. Emanuel James Rohn (cunoscut și ca Jim Rohn), un fost antreprenor american, autor și vorbitor motivațional, în mai multe publicații sau conferințe subliniază: „Lectura este esențială pentru cei care caută să se ridice deasupra celor obișnuiți” și tot el menționează: „Un lider este un cititor. Toți marii lideri pe care îi cunoaștem sunt mari cititori”.¹⁷ Cunoscutul scriitor motivațional Robin Sharma consideră că această combinație de lectură și leadership este esențială pentru dezvoltarea personală, a cunoștințelor și a abilităților: „Cea mai mare unealtă pentru un lider este o carte”.¹⁸

Decidenții, mai ales cei care sunt și lideri, au nevoie de empatie, pentru a înțelege contextul, temele, nevoile etc., pentru a putea lua cele mai înțelepte decizii. În această ordine de idei scriitoarea britanică Malorie Blackman declară: „Lectura este un exercițiu de empatie, un exercițiu care te pune în pielea altcuiva pentru o vreme”. Deci, prin lectură putem să dezvoltăm în mintea noastră mai multe situații care ne-ar permite să înțelegem mai bine lucrurile pe care le abordăm. Cunoscuta jurnalista americană din secolul al XIX-lea, Margaret Fuller, la fel, sublinia că lectura poate sta la baza formării unui lider: „Azi un cititor, mâine un lider”. Cărturarul român V.A. Urechia, de asemenea, sublinia foarte convingător rolul cărții în apărarea intereselor naționale: „Cartea este și dânsa armă puternică. La lumina și învățătura cărții se deșteaptă conștiința națională. Iar deșteptarea conștiinței naționale este singura cetate care nu o răpune dușmanul”. Scriitorul francez Michel Tournier afirmă: „Citiți, citiți, cititul vă face fericiți și inteligenți”, deoarece „cărțile sunt indispensabile, iar literatura este oxigenul sufletului”¹⁹.

¹⁶ DRĂGAN, ref.12, p. 210.

¹⁷ *Jim Rohn Quotes: Navigate Towards Life-Changing Personal Transformation*. Disponibil: <https://bookah.com/jim-rohn-quotes/> [accesat 2025-07-03].

¹⁸ *Find Quotes*. Disponibil: <https://www.goodreads.com/quotes/search?commit=Search&page=3&q=robin+sharma+leaders&utf8=%E2%9C%93> [accesat 2025-07-03].

¹⁹ Michel Tournier > Quotes. Disponibil: https://www.goodreads.com/author/quotes/29901.Michel_Tournier [accesat 2025-07-03].

Despre importanța în general a lecturii, toți adevărații intelectuali au avut aceeași părere și au încurajat sub diferite metode și mesaje această îndeletnicire nobilă. „Citește pentru a trăi”, spunea jurnalista, romanciera și scenaristă britanică Helen Fielding. „Citim pentru a formula întrebări”, după cum spunea F. Kafka, sau pentru că „știința de carte dezvoltă în oameni încrederea în sine”, după cum considera F. Dostoievski.

Factorul decisiv pentru lectură rămâne a fi motivația interioară și profunda înțelegere a faptului că este o necesitate și o obligație, cel puțin pentru educația și viitorul propriilor copii.

Ce citesc sau trebuie să citească decidenții?

Este un subiect complicat, deși statutul impune lecturi serioase, care să ofere analize tematice sau de reflecții și care să extindă orizontul cunoașterii și gândirii. Dacă analizăm cifrele disponibile cu privire la aspectul cantitativ, cât se citește la nivel european, național sau local, evident unde sunt disponibile aceste date, răspunsul la întrebarea despre ce se citește devine și mai complicat. Nu vom intra în categoria gusturilor, cert este, cum am spus mai sus, să se citească, căci orice lectură contribuie la dezvoltarea vocabularului, a gândirii etc. În prezent, în țara noastră, dar și în timpurile sovietice, se editează multă carte și se încurajează lectura, frecventarea bibliotecilor etc. Chiar la începutul secolului XX, Mihail Sadoveanu, fiind prin Basarabia, spunea că în aici se citea mai mult ca în alte regiuni ale României (cu excepția Bucovinei).²⁰ Cu siguranță, și statul are un rol important în politica editorială, ce tip de carte încurajează sau susține financiar ca să se publice etc. În unul din articolele din presa timpului, poetul Mihai Eminescu spunea că este de datoria statului să protejeze exclusiv cărțile bune și să înlăture cele rele.²¹ Constatăm că există un interes la fel de mare de a se reveni la lectura autorilor

²⁰ SADOVEANU, Mihail. *Drumuri basarabene*. București: Saeculum, L.E.P. Știința, Chișinău, 1992, p. 13.

²¹ EMINESCU, Mihai. *Patologia societății noastre*. Articole politice. București: Vremea, 2011, p. 233.

antici, a clasicilor cunoscuți și, în general, a lucrărilor mai vechi. Nu este ceva nou, dacă ne amintim de afirmația lui Paul Zarifopol din perioada interbelică: „Admirația curentă pentru lucrurile vechi este un mof de educație”²²

Orice intelectual și iubitor de lectură preferă să activeze sau să-și petreacă timpul cu oameni care împărtășesc aceleași valori, cu oameni capabili, cu care să ai ce discuta. Atunci, când în mediul tău nu prea găsești mulți de aceștia, te refugiezi în ambianța cărților bune. Lev Tolstoi confirma acest lucru, spunând că o carte bună e „ca și o conversație cu un om deștept”.

Deseori încercăm să căutăm topuri de lecturi, liste de cărți pe care le citesc oamenii importanți, cumva influențând selecția sau prioritățile. În mod evident, este un factor subiectiv, de multe ori redat doar din experiența lecturilor personale a celor care fac aceste topuri. Deseori topurile se fac în funcție de tiraj și vânzări etc. Cu cât citești mai mult cu atât e mai greu să faci aceste clasamente. Periodic se publică milioane de titluri la nivel mondial și, din păcate, numărul de traduceri în diferite limbi nu decurge cu aceeași viteză. Am găsit la Will Durant, în cartea *Cele mai strălucite minți și idei ale tuturor timpurilor*, o listă de 100 de cărți, care, în opinia lui, sunt cele mai reprezentative, iar la Robin Sharma, în cartea sa *Zi de zi Erou. Manifestul*, este o anexă cu o listă de 25 de cărți „pe care să le citești înainte să mori”. Și putem vorbi de multe astfel de clasamente. *The New York Times* a făcut un top 100 al celor mai bune cărți, în opinia a 500 de scriitori, critici literari și personalități²³. Un alt top 100 de cărți ale secolului XXI a făcut în 2019 și publicația britanică *The Guardian*²⁴.

Am analizat cu mai mult de zece ani în urmă un *Top 10 cele mai citite cărți din lume*²⁵, dar și un top al celor mai bine vândute cărți ale

²² ZARIFOPOL, Paul. *Din registrul ideilor gingașe*. București: Cultura Națională, 1938, p. 78.

²³ *The best 100 books 21st-century*. Disponibil: <https://www.nytimes.com/interactive/2024/books/best-books-21st-century.html> [accesat 2025-07-05].

²⁴ *The 100 best books of the 21st century*. Disponibil: <https://www.theguardian.com/books/2019/sep/21/best-books-of-the-21st-century> [accesat 2025-07-05].

²⁵ *Top 10 cele mai citite cărți din lume*. Disponibil: <https://webcultura.ro/top-10-cele-mai-citite-carti-din-lume/> [accesat 2025-07-05].

secolului XXI²⁶. E clar că nu tirajul mereu denotă și calitatea cărții, deseori explicația stă în marketing. O carte bună rezistă în timp mai multor topuri, dar depinde și cine face aceste topuri.

Este important și criteriul lingvistic, existând cititori poligloți care citesc multe cărți în diferite limbi etc. Evident, cele mai mari șanse să fie de succes în librării le are cartea scrisă în limba engleză, cel puțin asta arată principalele statistici. Cât despre categoria de literatură pe care o citesc sau ar trebui să o citească liderii politici, oamenii cu funcții-cheie, considerăm că în top, ținând cont de mai multe lecturi și interviuri publicate pe internet cu lideri în acest sens, cele mai evidențiate ar fi: memoriile marilor lideri, lucrări de istorie (în special anticii) și despre relații internaționale, tratate de politică și filosofie politică, romane istorice și poezie de calitate.

Mai devreme sau mai târziu, marii lideri și oamenii care citesc mult ajung să și scrie. De regulă, după mai multă experiență acumulată, își propun să sintetizeze cele mai importante lucruri despre care ar trebui să cunoască sau pe care să le învețe și alții. De multe ori, din cauza temerilor că lumea să nu îi judece pentru deciziile lor, ajung să nu scrie multe detalii, care așa și se pierd sau ajung să fie publicate postum, dacă sunt cunoscute. După multe decenii de lecturi și zeci de volume scrise, Will Durant spunea: „Un om nu ar trebui să-și citească niciodată criticii și nici să fie prea curios cu privire la verdictul posterității”²⁷. Este adevărat, dar, în același timp, și complicat de ținut cont de acest îndemn.

În concluzie, toți decidenții de orice nivel, trebuie să aibă lectura pe agenda lor, de dorit zilnică. Poate nu chiar ca genialul adolescent Mircea Eliade, care citea „o carte pe zi sau un volum mare din ea”, dar cel puțin să consume un volum important de lectură calitativă. Fie că vorbim de literatură de specialitate, în funcție de studiile pe care le are, fie de domeniul pe care ar vrea să-l cunoască mai

²⁶ Cele mai bine vândute cărți ale secolului 21. Disponibil: <https://rasfoiala.com/2020/11/22/cele-mai-vandute-21-de-carti-aparute-in-secolul-21/> [accesat 2025-07-05].

²⁷ DURANT, Will. *Cele mai strălucite minți și idei ale tuturor timpurilor*. București: Litera, 2022, p. 60.

bine, pentru a lua decizii cel mai important este să fie conectat la tendințele și sursele de informare calitative. Ideal este ca planurile de studii să pună accent mai mare pe lectură în formarea viitorilor lideri politici, mai ales a celor care fac studiile la specializări legate de științe administrative sau politice, relații internaționale etc. Considerăm că trebuie inclusă drept normă în legislație stipularea ca candidenții la funcții electice (primari, deputați, președinte) să aibă obligatoriu studii superioare (chiar dacă acest lucru nu presupune neapărat o pregătire foarte bună, e mai mult decât nimic) sau, cel puțin pentru toți cei ajunși în funcții decidente, să treacă un curs minim de istorie națională etc., pentru că de calitatea liderilor și a deciziilor luate depinde „binele cetății”, prezentul și viitorul nostru ca și comunități, stat și popor.